ივერია

1877—1887 წელიწადი — **საპოლიტიკო და საელიტერატურო გაზეთი** — **1877—1887 წელიწადი**

გაზეთის ფასი

თვე	მან.	ბ.	თვე	მან.	ბ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	5

ცალკე ნომერი—ერთი შაურა.

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიჰმართონ: თბილისში, რედაქციის, ახალ-ბეტუოლოვის ქუჩაზედ, სახლი № 9, ბ. ხიდდეველის საგაზეთოს, გოლოვინის პროსპექტზე, ცენტრალურსა და გრიბოედოვის წიგნების მაღაზიებს.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპ.

„გაზეთი „იბერიას“ პირველის აგვისტოდამ წლის დამლეგამდე ღირს 5 მ. 50 კ.

შინაარსი: ტფილისი, 8 აგვისტო.—ახალი ამბავი.—დაბა-და-სოფელი: თიანეთი.—ნარკვევი.—უცხოეთი. — წერილი ამბები.—განსახრთობი.—დეპეშა. —საკანონმდებლო ცნობანი.—საშინაო ცნობანი და განცხადებანი.

ფეულეტონი: ქართველთა შორის, სანოსი.

ტფილისი, 8 აგვისტო

მაშინ-როდესაც მთელი ევროპა და, ევროპის დიპლომატია ქსელს აბამს, ათას ნაირად ხლართულს, რომ ერთმა მეორეს ფეხი როგორმე წამოაკვრევინოს და კისერი მოტეხინოს, სწორედ ამ დროს მცირეოდენი ნაწილი კაცობრიობისა, მშვიდობის მოყვარეობითა და კაცთ-მოყვარეობით აღძრული, ჩუმად, მაგრამ დაუძინებლად ჭსაქმობს, რომ ომი—ეს საზარელი რისხვა ღვთისა—მოაშოროს თავიდამ კაცობრიობასა. ეს ნაწილი მცირეა და მეტად მცირეცა, მაგრამ, ჩვენის ფიქრით, მერმისის სვე ამ მცირე ნაწილის მოძღვრებამ უნდა გაიტანოს, მერმისის მოედანი ამ მოძღვრებამ უნდა დაინარჩუნოს.

რაში მდგომარეობს იგი მოძღვრება? იმაში, რომ თუ თვითვეულმა ცალკე კაცმა სახელმწიფოში დასთმო ძალ-მომრეობა, მუშტი და თვისი ყოფა-ცხოვრება სამართალზედ დაამყარა, რატომ ესევე არ შეიძლება მოიხდინოს თვითვეულმა ცალკე სახელმწიფომ კაცობრიობაშიო? თუ რამ შეული, მტრობა და დავა ჩამოუვარდება თვითვეულს ცალკე კაცს და სახელმწიფო შუა ჩადგება თავისის სამართლითა და მოარიგებს ხოლმე, რატომ ეგრევე არ უნდა მოექცეს თვითვეულს ცალკე სახელმწიფოს მთელი კაცობრიობაო?

ამ წარსულს ივლისის დასაწყისში ამ საგანზედ ჩამოვარდა ლაპარაკი ინგლისის პარლამენტში. ამ მოძღვრების მომხრე კაცმა მარკიზმა ბრისტოლმა წინადადება შეიტანა ლორდთა პალატაში და ითხოვა დაადგინონ განარჩენი მსჯელენ, რომ სასურველიაო უზენაესი სასამართლო დაწესდეს ერთა-შორისის დავების განსასამართლებლადაო; რომ საერთა-შორისო შუდლი და დავა ამ სასამართლომ განარჩიოს და დაბამოლოვოსო. რა თქმა უნდა, ჯონსერვატორები, რომელნიც ეხლა ინგლისის სვებედს განაგებენ, დიდის სიხარულით არ მიეგებებოდნენ ამისთანა ნაკოფიერს აზრს, რომელიც ეხლანდელის პოლიტიკის ზნე-ჩვეულებას ძირეულად შეცვლას უქადის. გარნა თვითონ აზრი იმოდენად გულ-შესატკივარია, იმოდენად მოსაწონი და თანასაგრძნობი, რომ თუმცა კონსერვატორთა დასის წინამძღოლმა მარკიზმა სალუსბერიმ უკანვე წაადებინა მარკიზს ბრისტოლს მისი წინადადება, მაგრამ სალუსბერიმაც-კი საჭიროდ დაინახა ზედლმობიანად მოჭქცევოდა ამ აზრსა და ქებით და დიდებით დაეთხოვნა ლორდთა პალატიდამ.

სალუსბერიმ პასუხად ესა თქვა, რომ სურვილი, რომელიც ამ შემთხვევაში წინ მიეძღვის ბრისტოლსა, ისეთი უცილობელი რამ არის, რომ, თუ თეორიულად გავსინჯავთ, ყველასათვის სანატრელია და ყველასაგან თანასაგრძნობია. მართალა და, რა იქნება ეკეთესი მასზედ, რომ საერთა-შორისი სასამართლო დაარსდეს და მან სათავეშივე მოსპოს ხოლმე ყოველივე მიზეზი ომისაო! ხოლო განხორციელდება ამ სურვილისა ძალიან და ძალიან შორს მანძილზეა ჩვენგანა და დღეს უფრო შორს არის, ვიდრე რამდენისამე წლის წინად იყოვო. ვნედავთ რა ეხლანდელს საქმეთა აწეწილობას, თვითვეულის სახელმწიფოს მიდრეკილობას, რომ სულ თავისაკენ მოითალოს, ძნელად-და იოქმის, ვითომც დღეს მშვიდობიანობის სურვილი ჭმატულობდეს და შესაძლისობა ომისა ჭკლებულობადესო. არა მგონია, რომ დღეს საერთა-შორისის სასამართლოს დაარსება შესაძლებელი იყოსო. არ არის იმისთანა უფლება კანონ-მდებლობისა, რომ კანონები დაადწესოს საერთა-შორისო სასამართლოს ხელ-სამძღვანებლადაო. და ამასთანაც არც იმოდენა ძალევა-მოსილი ხელის-უფლებაა, რომელმაც განაჩენი სასამართლოსი აღსრულებაში უნდა მოიყვანოსო. ყოველ ამის ძალითა სალუსბერიმ სთხოვა, რომ ბრისტოლმა თავისი წინადადება უკანვე გიტანოს, რადგანაც დღეს იმ წინადადების მიღებას არავითარი საქმეში გამოსაყენი ძალა არ ექმნებაო. ბრისტოლმაც თვისი წინადადება უკან გიტანა.

ჩვენ ეს ამბავი მოვიყვანეთ იმისათვის-კი არა, რომ გამოვიძიოთ,—ვინ არის ამ შემთხვევაში მართალი და მტყუანი. იგი, რაც სალუსბერიმ გადუდგა წინ ბრისტოლის წინადადებას, ნუ თუ ადვილად მოსავლელი არ არის? რა გაუჭირდება კაცობრიობას? არაფერი, თუ კი მოინდომა. მონდომება-კი იმაზეა დამოკიდებული, როცა მოძღვრება ბრისტოლისა, თუ ყველას არა, მომეტებულს ნაწილს მაინც სულსა და გულში გამოეანსკვება. საქმე ეს არის. ყოველივე ამისთანა დიდი მოძღვრება ამ ბედისაა: ბევრი წუალი ჩაიღვლის ხოლმე, ვიდრე ცხოვრებაში გზას გაიკვალავს და ფესს მოიკიდებს.

დღეს ამ მოძღვრებას ემსახურებიან ერთი ეგრედ წოდებული „ინსტიტუტი საერთა-შორისო სამართლისა“ ბრუსსელში და მეორე „ლონდონის საერთა-შორისო კრებული სამუდამო მშვიდობიანობის მომხრეთა“. 1873 წლიდამ დაწყებული ამ აზრს სამუდამო მშვიდობიანობისას გზა გაეხსნა. 1873 წელს ჭენრი რიჩარდმა შეიტანა იგი აზრი ინგლისის პარლამენტში და ჭროფესორმა მანჩინიმ იტალიისაში. 1874 წელსა სენატორმა სობენერმა ამ აზრს უმოძღვრა ამერიკაში, ვაშინგტონის კონგრესში; შვეიცარიამ და ჰოლანდიამაც აალაპარაკა ამ საგანზედ თვითვეულმა ცალკე თავისი პარლამენტი და სხვანი.

ჩვენ ხსოვნაში არა ერთი მაგალითია სხვათა შორის, რომ შუაკაცთა სამართლითი გათავებულიყოს გამწვავებული დავა და შუდლი სახელმწიფოთა შორის. ეგრე მოიქცა ამერიკა და ინგლისი „ალაბამის“ გამო საქმეში, რომელმაც კინაღამ ომი არ ჩამოუგდო ამ ორს სახელმწიფოს, მაგრამ შუა კაცებმა მოარიგეს; ეგრე მოიქცა ამას წინად გერმანია და ისპანია, რომელთაც შუა-კაცად თვითონ პაპი ლეონ XIII ჭუვანდათ, და რომელთაც საომრად გაცხარებული ისპანია მოარიგა ცუდად თუ კარგად გერმანიასთან და მშვიდობა ჩამოაგდო.

ზოგს ეს მოძღვრება კეთილის გულის ოცნებად მიაჩნია: სანატრელია, მაგრამ ეგ ნატვრა თავის დღეში არ ასრულდება, საქმედ არ გადაიქცევაო. მართალია,—ერთის მეცნიერისა არ იყოს, — შეჭვეულ ადგილიდამ დაძვრა კაცობრიობისა მთელის საუკუნოების შრომისა და ფვაწლის საქმეა, ამიტომაც მთელი ისტორია კაცობრიობისა ტაატით მოარულია და მის მიერ გავლილი მანძილი თვალისათვის შეესამჩნევია მხოლოდ მამინ, როცა საუკუნენი შეჭალეკიან, მაგრამ წინ სვლა, თუნდაც ტაატით, მაინცადა-მაინც უეჭველია და ამ წინ სვლაზეა დამყარებული იგი იმედი და რწმენა, რომ თვითვეული ცალკე სახელმწიფო ისე მოისვენებს მთელის კაცობრიობის მფარველობის ქვეშ უსიხლოდ, როგორც თვითონ სახელმწიფომ მოასვენა ერთმანეთის ძალ-მომრეობისაგან თვითვეული ცალკე ადამიანი.

ამ მოძღვრებას თავისი მერმისი აქვს შორსა თუ ახლოს, და თუ დღეს, ვსთქვათ, სალუსბერის მზგავსნი ეურჩებიან, ეგ მარტო იმით აიხსნება, რომ დდეკანდელის გარემოებით შეხუთვილნი არიან. მინამ ქვეყანაზედ სახელმწიფონი დაარსდებოდნენ და სახელმწიფო იკისრებდა თვითვეულის კაცის მფარველობასს, იმ დროამდე არა გგგონია კაცს ძალ-მომრეობის გაუქმება ცალკე კაცთა შორის იმ გვარ ოცნებადდეს არ სჩვენებოდა, როგორც ეხლა ჩვენ გვეჩვენება მაგ ძალ-მომრეობის მოსპობა სახელმწიფოთა შორის.

ახალი ამბავი

*** ბლეხნი ტფილისის მაზრისა ჩიეიან სახელმწიფო ხარჯს გეახდეენენენენ ეხლა, მკათათვესა და მარიამობის თთვეში, როცა ჯერ კალოობა რიგიანად არც-კი დაგეწყეია, და ეიღუპებითო. ბ-ნ გუბერნატორისათვის არზა მიუციათ — შემოდგომაზე გადაგვახდეენეთ, რადგან მოსავალი სულ შეკრებილი გვექნება და აღარ ეიქნებით იძულებულნი ეალშია და ეახშში მიეცეთ თაეო. იმედი აქვთ, რომ ბ-ნი გუბერნატორი შეიწყნარებს მათს თხოვნას, მიიღებს-რა მხედველობაში მათს გაჭირებულ მდგომარეობას.

*** ტფილისის წმ. ნინოს დედათა სასწაულებელი აცხადებს, რომ დამატებითი ეგზამენები ამ სასწაულებლის მოწაფეთა იქნება 24 აგვისტოს, ხოლო ეინც ეხლა აპირობს სასწაულებელში შესვლას, უნდა დაიქიროს ეგზამენი 27 აგვისტოსა.

ის მოსწაულენი, რომელნიც არ შემოიტანენ მათზე დარჩენილს გადახსახადს 24 აგვისტამდის, გამოირიცხებიან სასწაულებლიდგან და მათ ადგილზე სხვანი იქნებიან მიღებულნი.

ეისაც უნდა მიბაროს შეილი ამ სასწაულებელს, თხოვნა შეუძლიან შეიტანოს მხოლოდ 15 აგვისტამდე, მერე აღარ მიიღებენ თხოვნასა. თხოვნასთან ერთად უნდა წარადგინონ მეტრიკის მოწმობა დაბადებისა და ნათლობის თარმაზე და აგრეედე მკურნალის მოწმობა ყვაეილის აცრაზე.

*** ჩვენ შეეიტყეთ, რომ მასწაულებელი ბათუმის სკოლისა, ბ-ნი მოსე ნათაძე, გადაუყვანია „წერა-კითხვის გამაერცელებელ საზოგადოებას“ ქალის სენაკის სათავად-აზნაურო სკოლაში ზედამხედველის ადგილზე. მისი წინა-მოადგილე-კი, ბ-ნი სამსონ ყიფიანი, გადმოუყვანია ტფილისში სათავად-აზნაურო სკოლის ზედამხედველის თანაშემწედ.

*** გორიდამ გეწერენ, რომ ციხის-უბანში სიმინელი უმინდურობა არის და პატრონი არაეინა ჰყეესო. კატებისა და ძაღლების გახრწნილი მძოეარი წამ-და-ოუმ დაგხვდებათ გზაში და კაცს არ გაეელება იქა, თუ ცხეირის ნესტოებზე მაგრად არ მიიფარა ხელ-სახოცითა.

*** იქიდამეე გეწერენ: ჩვენის ქალაქის გამგეობა ყურა-მოყრუებულია იქ, სადაც საქმე შეეხება გორელთა კეთილ - განწყობილებასს და ხანდისხან ამისთანაებშიაც-კი, სადაც უბრალო სიტყვის მეტი არა დაეხარჯება-რა. მაგალითად, ერთი ეიღაც დაეითაშეილი აშენებს სახლსა. იმისი მეშეები ჭყრიან ქუჩაში ნაგაესა, მიწას, ქვაკირსა და იმ სიდიდე მთა გაკეეთეს ქუჩაზე, რომ არა თუ ფაეტონით, ქეეეთი გაელაც საშიშია, მეტადრე ღამ-ღამეობით. ამისთანა შემთხვეევაში მარტო თქმაც სკამარისია, რომ აღეირი ამოსდოს გამგეობამ წინ-დაუხედაეებს და მცხოვრებთ ასცდეთ უადგილო შეეწყრობა.

*** ჩვენს ქვეყნის აქედ-იქითა კუთხეებიდამ მოგედის მრაეალი საჩიერები ეიღაც გაიძეერა ადამიანებზე, რომელნიც უდიერად ატყეებენ გლეხკაცსა და აკლიან პირიდან უკანასკნელს ლუკმას გასამრჯელოში. ამ გაიძეერათა გარჯილობაც ის არის, რომ სამხედრო ბეგრის სიაში ჩარიცხულებს აიმედებენ—ამიჯ ბლით სიიდამ და ბეგარას აგაცდენთ, ეუკეთე ამდენსა და ამდენს ფულს გასამრჯელოს მომცემთო. გულ-წრფელ გლეხებსაც სჯეერათ და ეკარცეენებიან ამ მატყუარებს. თითქმის ყველა იცნობს ამ გაიძეერებს და პოლიციას არ გაუჭირდება მათის კვალის მიგნება, თუ მიაქცეეს ყურადღებას ამ ამბაესაო.

*** გორის მაზრის სოფ. აღაიანში მორჩომილან მკასა და ახლა შესდგომიან ლეწეას. გამოსაეალი არ არის თურმე მაგრე რიგად სახარბიელო. მიზეზი თურმე გადაპარებეული წეიმიანობა ყოფილა—მარცეალი ვერ დამთავრებულა. ვერც ლეინის მოსაეალს დაჰმართეია ხეირი: არა მარტო აღაიანში, ახლო-მახლო სოფლებშიაც ძალიან შეეუერია ნაკარი ეაზისთეის.

*** ჩვენი ბათუმელი კორრესპონდენტი იწერება, რომ ბათუმის მაზრაში ძალიან ბეერნი აიბარგნენ და სათათრეთში აპირებენ გადასახლებასაო.

*** იმავ კორრესპონდენტის სიტყეეთ, ამ დღეებში ბათუმის რკინიგზის საღგურზე დაღისტანიდამ ჩამოეიდა რამდენიმე სახლობა ლეკთა, რომელნიც სათათრეთში ეგზავრებიან დასასახლებლად.

*** ქუთაისის მაზრიდამ: სოფ. სეირში გოგირდის წყალი აღმოუჩენინთ გლეხის წაქანის მამულში. წყალი ცივია. ექესის ეერსის სიშორე ყეირილდამ ისე მცირე მანძილია, რომ ამ წყალში ბანაობას არ დაერიდება მუშტარი.

*** სოხუმიდამ: შიგ ქალაქში აღმოჩენილა ნაკარ-წმენდილის წყალი, რომელიცა ჰრგებს კუნის ტკიცილებსა.

*** სოხუმზე ხუთის ვერსის სიშორით, ესრეთ-წოდებულ ევენეციის ხიდთან, მისდგომიან გოგირდის ტკბე წყალსა. ეს ადგილი სოხუმის კუთვნილებას შეადგენს.

*** მთიულთა სკოლის მასწაველებელს, ბ-ნს ანთ. ჯუღელს, სოხუმში, წელსაც ჰყოლია ბარეშმის ჭია, რომელსაც შეგირდები უფლიდნენ მასწაველებლის ხელ-მძღვანელობით. ბარეშმის მოსავალი ძრიელ კარგი ჰქონიათ.

*** შორაპნის მაზრაში ბ-ნ ე. გაბიჩვაძეს აღმოუჩენია მადანი ყეთილ სამღებრო ქვისა (охра) და ნიმუში გაუგზავნია გასასინჯავად ინგლისში.

*** შორაპნის მაზრაში, სოფ. სიქთარუაში, თვე. კ. ერისთავის სახლს საღამამით დასჩენებია უცნაური სტუმარი, რომელიც ხან სახურავსა ჰშლის, ხან ფანჯრებში შუშებს ამტვრევს, ხან ქვას ისერის და ხან მტეფრსა ჰყრის. სახლის პატრონები ძრიელ შეშინებულნი არიან თურმე და ჰგონიათ, ეს რაღაცა ღვთის რისხეაა, რაც-ღა მაგნე სულიაო.

*** ამას წინად ლანჩხუთელმა მოამბემ გვაცნობა, რომ ლანჩხუთში ყელის ავადმყოფობა, ანუ ქუნთრუშა გადაედო ბავშვებსაო. ღღეს ოფიციმაზე იწერება, რომ არა თუ ბავშვებმა ეერ დაადწიეს თავი ამ სენსა, არამედ, უპატრონობისა და უყურადღების გამო, ეხლა დიდებსაც გაუჩნდათ ქუნთრუშა, და სახლობას ეერ იპოვნით, რომ შიგ ქუნთრუშიანი ავადმყოფი არა ჰყვანდეთო. ამას პატრონობა უნდა, ეისგანაც ჯერ არს, თორემ შესაძლოა სხვა სოფლებშიაც გაეერცელდეს ეს სენიო.

*** წელს ნაადგომეეს თელავში ვიღაცა მ. პაპოეს ლიმონადი და მეკვე-წყლების ქარხანა გაუმართავს. საქმე დღეკანდლამდინ მშვენიერად მიდის. ამის შემდეგ უფრო კარგი მერმისი მოელის, რაკი ზაფხულობაა, როგორც ეტყობა, უცხოელები გამრავლდებიან თელავშიო.

*** გაზ. „Кавказъ"-ი ამბობს: ტფილისის მაღაზიებში ენახეთ ახალი საწერი ქაღალდი. ამ ქაღალდზე წერეას მელანი აღარ უნდა, სასმელ წყალში უნდა ამოაწოთ კალამი და ისე სწეროთ. რაღაც ნიეთიერებით შეზავებულ ქაღალდზე უბრალო წყალიცა სწერს. მაგრამ საქმე ის არის, რომ ასოებმა ცუდად გამოდის და ამის გამო დიდი მერმისი არა აქეს ამ ქაღალდს ბაზარშიო.

*** გაზ. „Тиф. Листокъ"-ის სიტყვით, მიხაილოფის ქუჩაზე, 5 აგვისტოს, ნიაღვარმა წაიღეა მუშა, რომელსაც ფიცრები მიჰქონდა ზურგზე, და გაიტაცა კირონინ ქუჩისაკენ. თუმცა მალე მეეშველნენ, მაგრამ წყალს უკვე დაეჩრო საკოდავი კაცი. იგივე გაზეთი გვაცნობებს, რომ ორბელიანნის აბანოებში ორმოც-და-თხუთმეტი თათრის დედაკაცი ბანაობდა თურმე ნიაღვრობის დროსა. წყალმა მოჰხეთქა კედლებიდამ და ფანჯრებიდამ; გაიესო აბანო. ქალებმა დაიწყეს წეიღლაკეიელი. ზოგს გული ულონდება და ზოგი-კი სასო-წარკვეთილებისა გამო ხან ერთს კედელს ეკვმა, ხან მეორესა. მეაბანოეთა ეაქკაკობამ დაიხსნა ეს ამოდენა სუფი უბედურებისაგან: ზურგით გამოზიდეს გარედ 55 შიმეელი ქალი და ამით გადაარჩინეს დარჩობასა.

*** იმაეე გაზეთში ეკითხულობთ: სეკრეტარი ლონდონის გეოგრაფიულ საზოგადოებისა, ბ-ნი ფრიშეფელდი, რომელიც ამ დღეებში აეიდა ყაზიბეგის მთაზე, მიემგზავრება სეანეთში და უნდა შეისწაელოს ეს ქვეყანა.

ლაბა ლ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

თიანეთი, 3 აგვისტოს. ქართველ ხაზოგადოებას გაგონილი მაინც ექნება, რომ ამ ზაფხულს სოფ. თიანეთში ჯარი სდგას და ბანაკია გამართული. ჩვენი „ჯარეულნიც" აქ იმეოფებიან. ჯარის მოსვლის შემდეგ, თიანეთს ორა-ს

ლთა სასარგებლოდ. საზოგადოება ბდომად დაესწრო და სარგის კარგი ეი თუმანზედ მეტი ფული შემოვიდა. დიდის მადლობის ღირსია ამ საქმისათვის ბ. ბაბალე ბარათაშვილისა და საზოგადოებე მადლობელი დარჩა. ამ პატივცემულს მანდილოსანს ჭაბურს სხვა დროსაც გაბართის სოდმე საცეკვო სალამო საქველმოქმედო დანშნულებისათვის. ძრიელ კარგი იქნება, რომ ჩვენმა „წარა-კეთილის“ გამაგრცელებელმა „საზოგადოებამ“ თავის სასარგებლოდ ამ ქალაქსაც მიმართოს და ზაფხულობით კარამარეთი-ნოს ხოლმე საცეკვო სალამო, ან სხვა რამე გასართობი დროს გატარება. ჯარის აქ ყოფნა ამ საქმეს ძრიელ შეუწყობს ხელსა და ფულიც საკმაოდ მოგროვდება...

მოისმის თუ მკითხავთ, სანუკეშოს ბეგრს კარს მოგასსენებო. ზაფხული ცივი და მოსავალს კარგი პირი არ უჩანს; ვშიანისო, რომ თოვლმა არ მოუსწროს ზონისუფლს; ფენიდებულად არც სათიბი ბალახი მოვიდა. მეცხოველენი შემოგვჩენან ბალახის ეფეფობასს და ცხარის კეუმსუქანლობასს. დღესასწაულებმა უხიფოთოდ გაიარეს და მხოლოდ სოფ. ხაშმატში (ბეკნარეთში) მოსდა შეფდი ორ თვის შორის, ორვინ-კი არ მოფალდეთ. საამდენო ბეგრს შემოდგომაზედაც ხალხმა ბუდი დამეკარა და ფერმაბას არ აჩენს, თუმცა სოფ. ლებანის-კარში საამა ხეკსურმა თავი მოიკალა.

ბარელი ნიკო

ნარკვევი

(ეკონომ-გაზეთიდამ)

გაზ. „Новости“-ს ძალიან უნდა, რომ ბოლგარიის საქმეს მალე მოეღოს ბოლო.

ამა, ანლა რაღას ვიტყვითო,—ამბობს გაზეთი ფერდინანდის მისვლის გამო ბოლგარიაში.

ახლაც არა სჩანსო, კითხულობს გაზეთი, ვინ ურევს საქმეებს ბოლგარიაში, ვინ გვიდგა წინ და ვის უნდა, რომ ბოლგარია გვეწინააღმდეგებოდესო.

რუსეთში ეჭვი აღარავისა აქვს, რა პოლიტიკასაც მისდევენ ჩვენნი ვითომ და კეთილის მეოველნი დასავლეთისა. რაც-კი რომ გადასწყვეტ ბერლინის ხელშეკრულებით, ყველავერი უარ-ყვეს: ალბანეთელი რუმელია ალარ არსებობს, ბოლგარია გაყრილანეს.

ბოლგარია, მისი ტუიილი მთავრობა და ამ მთავრობის მიერ არჩეული მთავარი ჩვენთვის არაფერია, მაგრამ საქმე ის არის, რომ ამათ ზურგს აძლევს ევროპაო.

არაო, ამბობს გაზეთი,—დდეკვანდელი ყოფა პოლიტიკისა ძალიან გაიწვავდა და ყოფმანისა და ტოკვის დრო ადარ არისო.

**

თითქმის „Новости“-ს მეთაურის აზრისავე ადგია ბ-ნი ილოვაისკიცა, რომელსაც გაზ. „Новое Время“-ში დაუბეჭდია წერილი, სათაურით „Азартная политическая игра“. ამ წერილში ბ-ნი პროფესორი ამტკიცებს, რომ

ბისმარკი ტუიილად იკატუნებს თავს და აცანდებს, ვითომ გერმანიის არავითარი ინტერესები არა აქვს ბოლგარიაში. როცა ბისმარკი ამბობს, საფრანგეთი გგამუქრებაო, არ უნდა დაეშინოთ და მის ლაპარაკს მხოლოდ ცბიერი მალაი უნდა გეწოდოთ, რადგან ამ საქმეებულნი იმის უნდა რუსეთის თვალი ბოლგარიას მოაშორის და ლოდინის ბოლეტიკაზე ხელი არ აგვალებინოს.

როცა ბისმარკის გაზეთები გაიძახოდნენ, რომ ბისმარკს ბრალი არა აქვს, თუ ბოსნია და ჰერცეგოვინა ავსტრიას დარჩაო, ამით ბისმარკს სხვა არა უნდოდა-რა იმის მეტი, რომ ისევ ბოლგარიის საქმეს დაჭბრუნებოდეს შორისა და

ეკეტელია დალოკეელის საჩხერეშიაო, გეუსხარა ის დღეს ჩვენმა საჩხერელმა მოსამბემ. მაგრამ ყველაზე საგულისხმიერო ის არის, რომ ჩვენში არც ერთი საქმე არა ხერხდება ამხანაგობით, ერთმანერთის დახმარებით, და საჩხერეშიაკი მოუნახავთ ისეთი საქმე, რაშიაც თურმე ქართველ კაცსაც შეესძლებია ამხანაგობით, უშფოთველად, დაურღვეველი ამხანაგობა, ყველანი მოქეიფედ გადაქცეულან და რიგ-რიგობით ხან ერთთან არის გამართული წეველობა და ხან მეორესთან,

მეგს სუფლეს ხ�და თავისად მაჩნიან
და ეგეფლეს ეგეფლის ბესუფნი ამბავ!..

ზარზოვშიანი მრავალ-ჟამიერი განუწყეტლივ თავის გატანა. თავის ჯერის თურმე არც ერთი—არც თავადი და არც აზნაური არ გადავა, არ გაექცევა. მეტი რაღა გინდათ! ქართველმა კაცმა სიტყვა მისცეს თავის მეზობელს და არ უმტყუნოს... ეს სწორედ დიდი რამ არის. საჩხერეში თურმე ზამთარ-ზაფხულ, შემოდგომა-გაზაფხულ მუდამ დღე „კამპანიები“ არის გამართული ხან ერთის სახლში, ხან მეორისაში. თურმე არც ერთი საჩხერელი თავს არ შეირცხვენს და არ ჩამოუვარდება მეზობელს ხარჯში, ყველასთან

მსმელთათვის წყარო ღვინისა
ასვან ჭსდის, მსგავსი მიდასა;
ბინდით ტისკრაშდის სმა ისმის,
ბარდადის ყაში დიდასა.

**

თუმცა ასეთს სიმაღლემდის ჯერ ვერ ასულან ქიზიყელები, რადგან

ბვლაჭყოილის გზითაო. სერბიაშიაც რომ ჩვენთვის სასიამოვნო სამინისტრო იქმნა ირჩეული, ესეც სხვა აზრით მოახდინა ბისმარკმა: ამით უნდოდა მოეგო გული რუსეთისა და შემდეგ ბრინც ფერდინანდი აერჩევინებინა ბოლგარიისათვის.

უცხოეთი

იტალია. ვინც იცის, რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ამის, თუ ვის მსარეზე იქმნება ისეთი დიდი და ძლიერი სახელმწიფო, როგორიც არის იტალია, ის ეუბრდებათ წაკითხვას იტალიის მთავარ-მინისტრის კრისპის სიტყვას ამ საკნის თაობაზე:

„ეუ არა ვნატრობო, უთქვამს კრისპას, არც გერმანელთა და არც ფრანგებს, რადგანაც ჭეშმარიტს დემოკრატს არ შეუძლიან ჰკიცრებდეს რომელმე ერა. ბინა-იქით, დემოკრატი ყველასთვის საკეთოა და ბედნიერებას უნდა ნატრობდეს. ყველასთვის-კი ცხადი უნდა იყოს, რომ თუ ახლად ომი იტყდა ფრანგთა და გერმანელთა მორის, ეს ომი უბედურება იქნება კეთილრნობისათვის. თუ ამ მოსალოდნელს ომში საფრანგეთმა კიიბრძვა, გერმანიას ცუდი დღე დადგება, იმ გერმანიას, რომელის ბედნიერებას ჩვენ ისეთის სახარეთით მეეკეგუენით. სოდო, მეორეს მხრით, თუ გაბრეკეა ამ ომში დაჩრა გერმანიას, საფრანგეთის ერი დიდეუბეა, ის საფრანგეთის ერი, რომელმეც ისე ბევრი დაგეკეკლა ჩვენ და ჩვენს სამშობლოს. ამიტომ ჩვენ უნდა ვიხმაროთ ყოველი ღონე, რომ ომიანობა

კეგერი და მოსამსახურენი. ამ უკანასკნელთა შორის ორი მოსამსახურე ქალი იყო. ერთი მოახლე მე ძალიან დამიზი და უმეწილი მეჩვენა.

ᲝᲚᲘᲐᲜᲝᲕᲘ. ამბობენენ, რომ დიდი გეზარი—ქალაქელ-ფაში, ეს ინგლისის დიდი მომხრე და მეგობარი, ᲐᲠ უკვარს ხალოთქრსა და მაღე გამოსცვლის კიდეც ამ პირველ მინისტრს, რომლის მაგივრად დაჭნიშავს სასულიერო საბჭოს თავს-მჯდომარეს—ᲐᲠᲐᲒᲝᲜ-ფაშასა. მაგრამ ეს მოიქმა-მოიქმა ᲐᲠ გამხრწილდა და ხალოთქრმა ᲐᲠᲐ თუ ᲐᲠ დაითხოვა ქალაქელ-ფაშა, არამედ კიდეკიდ მოუმატა ჯამაგირი ერთი ათასი ლირი, ამბობს „Нов. Вр.“-ს სტამბოლელი კორესპონდენტი. ეკვლას კუკვარდა ეს ამბავი. როგორ მოახერხა ასე იმისა, კითხულობდენ მისი მტერნი, გასცა „ინგლისს“ ეძახდენენ, მოდალატედ ჭასხაგდენენ და გასაც კაზ. „მიზანმა“ ასეთი ᲨᲣᲠᲐᲢᲔᲑᲝᲗᲐ მიაუწეს ხალოთქრის სასახლის ბრძანებითა.

კიდრე ქალაქელ-ფაშა კეზარად იქმნება, ოსმალეთის პოლიტიკა სულ ეოფილნის და ტოკეკაში გადეფასა. ამის ჩაგონებით ხალოთქრი სულ ამასა ბრძანებს: „მოთმინეთ, მოიცადეთ, კაცასდეთ, ᲯᲐᲠ დრო ᲐᲠ ᲐᲠᲘᲡᲘᲐ“. თავად ფაშაც სულ „ავაᲨᲔ“-ს იმახის.

ოსმალეთში ეკვლაზე დიდი კაკეკნა აქვს ამ ᲧᲣᲛᲐᲓ ᲒᲣᲠᲗᲐᲜᲘᲡᲐ, შემდეგ ინგლისს და მერე რუსეთსა.

წარილი ამბები

— სტამბოლიდამ მოსულა მეტეორეოლოგნი ხ

მ ოსმალოს ᲐᲠᲘᲝᲜᲘᲡᲘ რუსეთის ენის შესᲬᲐᲕᲚᲐᲓ. ᲐᲠᲘᲝᲜᲘᲡᲘᲐ ᲯᲐᲠ ᲐᲠᲐᲡᲐᲒᲐᲜᲗᲐᲜ ᲐᲠᲐᲡᲘ და თურმე ძალიანაც განო�eულნენ.

— ᲐᲡᲐᲒᲐᲜ-ᲒᲐᲜᲘᲠᲔᲓᲘᲡ ᲒᲣᲜᲔᲗᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝ ᲛᲔᲢᲧᲐᲚᲐ რამ მოუსდათ ერთმანეთრთა სიფრანგეთსა და ინგლისსა, ამბობენ ᲣᲒᲚᲝᲕᲔᲚᲘ ᲒᲐᲖᲗᲔᲑᲐ. ᲡᲘᲤᲠᲐᲜᲒᲔᲗᲘᲡ ᲒᲐᲠᲔᲨᲔ ᲡᲐᲭᲛᲔᲗᲐ მინისტრი ფლურანსი ამბობს, რომ ᲐᲡᲐᲒᲐᲜ-ᲒᲐᲜᲘᲠᲔᲓᲘᲡ და სუეზის ᲐᲠᲘᲡᲘ საქმე ერთსა და იმავე დღეს უნდა გადასწყვეტენ. ამის გამო, როდესაც ინგლისმა უთხრა სიფრანგეთს—გადეკვეს შენი ᲯᲐᲠᲘᲡᲐ ᲐᲡᲐᲒᲐᲜ-ᲒᲐᲜᲘᲠᲔᲓᲘᲡ ᲒᲣᲜᲔᲗᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, მაშინ ფლურანსმა შეუთვალა—რაც სენ-ჟერმეს კაბინეტი დაგეგეგეულდეს და ჩვენთან ერთად გადასწყვეტს სუეზის ᲐᲠᲘᲡᲘ საქმეს, მხოლოდ მაშინ ეშველება ᲐᲡᲐᲒᲐᲜ-ᲒᲐᲜᲘᲠᲔᲓᲘᲡ ᲒᲣᲜᲔᲗᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ. სიდუსურა-კი ითქვა—სუეზის ᲐᲠᲘᲡᲘ და ᲐᲡᲐᲒᲐᲜ-ᲒᲐᲜᲘᲠᲔᲓᲘᲡ ᲒᲣᲜᲔᲗᲔᲑᲘᲡ ერთმანეთში ᲐᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ დამოკიდებულებაᲨᲘ ᲐᲠᲐ ᲐᲠᲘᲡᲘᲡᲐ. ᲛᲐᲠᲒᲘᲡ ᲡᲘᲡᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲜᲘᲗᲮᲘᲗᲐᲕᲨᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲯᲔᲡᲐ, და ᲐᲠᲐᲕᲘᲗ ᲨᲔᲢᲧᲘᲗᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲓᲘᲓᲘ ᲛᲘᲜᲓᲘᲡᲘ ᲐᲠᲐᲠᲐ ᲐᲠᲘᲡᲘᲡᲐ.

— ᲗᲝᲯᲘᲡᲘ ᲡᲮᲕᲐ-ᲓᲐ-ᲡᲮᲕᲐ ᲐᲓᲒᲘᲚᲔᲑᲘᲓᲐᲜ ᲗᲣᲠᲛᲘᲗ ᲐᲛᲘᲠᲔᲯᲘᲡᲨᲘ, თუმცა სᲗᲝᲛᲘᲗᲔᲑᲘᲡᲐ ᲡᲯᲔᲚᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝ ᲛᲔᲢᲧᲐᲚᲐ ᲐᲠᲐ ᲛᲝᲮᲓᲔᲑᲐ ᲒᲐᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲐ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲛᲐᲒᲘᲡᲗᲐᲜ ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲒᲖᲐᲕᲜᲘᲚᲘ ᲠᲣᲡᲣᲚᲘ ᲥᲐᲠᲘ ᲓᲐᲛᲘᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲐ ᲐᲡᲐᲒᲐᲜ-ᲒᲐᲜᲘᲠᲔᲓᲘᲡ ᲒᲣᲜᲔᲗᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗ. ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲝᲚᲐᲠᲘᲡᲐ ᲐᲠᲘᲡ ᲐᲠᲐᲠᲘᲡ ᲗᲥᲛᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲐᲪ ᲐᲠᲐᲠᲐ ᲐᲠᲘᲡᲘᲡᲐ.

— „Gazeta Radomska“-ᲨᲘ ᲨᲔᲛᲓᲔᲑᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ ᲬᲐᲠᲛᲝᲓᲒᲘᲚᲘ. ᲒᲐᲠᲬᲣᲚᲘᲡ ᲙᲘᲠᲘᲡ ᲠᲐᲓᲝᲛᲘᲡ ᲒᲣᲑᲔᲠᲜᲘᲐᲡ ᲡᲝᲤ. ᲗᲘᲗᲝᲔᲚᲘᲡᲨᲘ ᲔᲠᲗᲘᲡ ᲙᲐᲠᲚᲘᲡ ᲙᲐᲒᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲨᲘ ᲓᲐᲮᲕᲘᲤᲐ 70 ᲬᲚᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲗ ᲓᲐᲛᲬᲘᲜᲐᲠᲔ ᲓᲘᲓᲘ ᲓᲐᲠᲑᲐᲜᲘ. ᲔᲡ ᲓᲐᲠᲑᲐᲜᲘ ᲓᲔᲓᲐᲙᲘᲪᲘᲡ ᲜᲘᲜᲘᲡᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲘᲮᲔᲚᲝᲑᲔᲚᲗ ᲓᲐᲮᲕᲘᲤᲔᲚᲘ ᲭᲘᲜᲐᲣᲚᲘᲗ თურმე ᲯᲐᲠᲗᲕᲘᲗ იმ მიზეზით, რომ ᲒᲝᲩᲘᲡ და ᲓᲘᲗᲕᲨᲘᲗᲔᲑᲘᲡ ᲒᲘᲚᲘᲡᲐ ᲠᲐᲡᲘᲡᲐ. თოთხმეტი წელიწადი ᲭᲘᲚᲗᲐᲗᲘᲗ ᲓᲐᲮᲕᲘᲤᲐ. ᲗᲘᲗᲝᲔᲚᲘᲡᲨᲘ ᲔᲠᲗᲘᲡ ᲙᲐᲠᲚᲘᲡ ᲙᲐᲒᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲨᲘ ᲓᲐᲮᲕᲘᲤᲐ 40 ᲬᲚᲘᲡᲬᲘᲜᲐᲗ ᲭᲘᲚᲗᲐᲗᲘᲗ ᲓᲐᲛᲑᲘᲚᲘ, რადგან ეს დედაკაცი შემდეგუᲗᲔᲚᲘᲐ, ᲘᲛᲘᲡ ᲡᲘᲛᲓᲘᲓᲠᲔᲚᲘ ᲣᲜᲓᲐ ᲓᲐᲭᲘᲠᲣᲚᲘᲚᲘᲧᲝ ᲓᲐ ᲐᲛᲘᲠᲗᲐᲛ ᲒᲐᲛᲝᲯᲝᲗᲐ ᲨᲔᲣᲡᲕᲐᲛᲔᲡ ᲓᲐ ᲓᲐᲮᲕᲔᲡᲐ. ᲒᲣᲜᲔᲠᲜᲐᲢᲝᲠᲘᲡ ᲒᲐᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲐ ᲐᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲜᲓᲘᲡᲐ ᲐᲠᲐᲠᲐ ᲐᲠᲘᲡᲘᲡᲐ.

გასართობი

ᲗᲐᲕᲨᲘᲡᲣᲚᲘ დედგა და ᲣᲛᲐᲨᲕᲘᲚ - კაცობა ᲐᲜᲣᲑᲔᲢᲠᲘᲨᲘ. ᲧᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲠᲘᲨᲘ ᲛᲨᲚᲔᲚᲝᲠᲔ ᲡᲘᲣᲛᲐᲠᲘᲡᲐ ᲐᲧᲘᲠᲐ. ᲒᲘᲜᲓᲐ-კი დᲐᲜᲐᲨᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ და ᲗᲐᲒ-ᲜᲐᲬᲘᲚᲘᲓᲠᲔᲚᲘᲡ დᲐᲓᲘᲡ, ᲒᲘᲜᲓᲐ ᲗᲐᲡᲘᲗᲕᲘᲡ ᲕᲬᲣᲠᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲠᲐᲡᲘᲗ, ᲐᲠ ᲨᲔᲛᲭᲐᲛᲐᲡ კატაᲨᲔ! დᲐᲓᲘᲡ და ᲭᲘᲠᲨᲘ ᲐᲣᲬᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ: მე ᲛᲘᲣᲯᲐᲠᲘᲡ, ᲨᲔᲜ ᲒᲘᲣᲯᲐᲠᲘᲡ, ᲘᲛᲘᲡ ᲣᲣᲯᲐᲠᲘᲡ; ᲩᲕᲔᲜ ᲒᲘᲣᲯᲐᲠᲘᲡ, ᲝᲠᲘᲗᲕᲔᲜ ᲣᲣᲯᲐᲠᲘᲡ. ᲐᲜ და რა ᲭᲘᲜᲡ: ᲒᲐᲠᲔᲓ ᲪᲮᲠᲐ-ᲗᲕᲐᲚᲘᲡ ᲛᲔᲠ დᲒᲐᲡ, ᲛᲔᲠ ᲠᲝᲛᲐᲠ დᲒᲐᲡ—ᲛᲓᲐᲛᲘᲜᲘᲡ ᲐᲜᲣᲠᲔᲚᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲐ ᲐᲜᲣᲠᲔᲚᲘᲡ—ᲡᲘᲡᲮᲚᲡᲐ ᲣᲚᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, და ᲐᲠ ᲐᲠ დᲠᲝᲡ ᲣᲜᲓᲠᲐᲠᲘᲓᲒᲐᲜ თავი ᲒᲐᲛᲝᲣᲤᲣᲜᲐ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲐ ᲐᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ. ᲐᲛ ᲭᲘᲠᲨᲘ ᲒᲐᲛᲝᲭᲘᲜᲣᲚᲘᲐ ᲡᲐᲛᲘ ᲛᲔᲠᲔ ᲓᲐᲛᲘᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲐ: ᲒᲐᲠᲔᲓ ᲪᲮᲠᲐ-ᲗᲕᲐᲚᲘᲡ ᲛᲔᲠ ᲓᲒᲐᲡ, ᲛᲔᲠ ᲠᲝᲛᲐᲠ ᲓᲒᲐᲡ—ᲛᲓᲐᲛᲘᲜᲘᲡ ᲐᲜᲣᲠᲔᲚᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲐ ᲐᲜᲣᲠᲔᲚᲘᲡ—ᲡᲘᲡᲮᲚᲡᲐ ᲣᲚᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, და ᲐᲠ ᲐᲠ ᲓᲠᲝᲡ ᲣᲜᲓᲠᲐᲠᲘᲓᲒᲐᲜ ᲗᲐᲒ ᲒᲐᲛᲝᲣᲤᲣᲜᲐ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲐ ᲐᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ. ᲛᲔ ᲛᲘᲣᲯᲐᲠᲘᲡ, ᲨᲔᲜ ᲒᲘᲣᲯᲐᲠᲘᲡ, ᲘᲛᲘᲡ ᲣᲣᲯᲐᲠᲘᲡ. ᲐᲜ და რა ᲭᲘᲜᲡ: ᲒᲐᲠᲔᲓ ᲪᲮᲠᲐ-ᲗᲕᲐᲚᲘᲡ ᲛᲔᲠ ᲓᲒᲐᲡ, ᲛᲔᲠ ᲠᲝᲛᲐᲠ ᲓᲒᲐᲡ—ᲛᲓᲐᲛᲘᲜᲘᲡ ᲐᲜᲣᲠᲔᲚᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲐ ᲐᲜᲣᲠᲔᲚᲘᲡ—ᲡᲘᲡᲮᲚᲡᲐ ᲣᲚᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ. ᲐᲜ